This Article is written by
Saraswati
from book "Sandhyat Jo Upasak"
compiled by Rukmani Chainani
published in 2002

جئہ سنڌي ! اُتم

- سرسوتي ڀاٽي

"Hello! Happy Diwali & Prosperous New Year!"

'سنڌيءَ ۾ ڳالهاءِ'

" نيک آهي، ڏياريءَ ۽ نئين سال جون لکہ لکہ واڌايون
هيءُ هو ياءُ اي. جي. اُتم، سنڌيت جو شيدائي،
ٿيڻ ۽ سنڌي سڏائڻ ۾ ڪيڏو نہ شان ٿي سمجهائين
اُن جي خبر ياءُ اُتم کي اُن وقت شايد نہ هئي
پاڻ کي اُتمچندائيءَ مان بدلائي اُتم ڪري چڙهيائين،
وقت سنڌي ايتري تہ اوچائيءَ تي هئي جو
ٻن جي آکھ کي بدلائي ننڍو ڪرڻ سان سنڌيءَ ۽
کي ڪو لهر لوڏو نہ هو. گهڻن ئي اُتمچندائيءَ مان
سپاهيملائيءَ مان سپي، جوتوائيءَ مان جوت ڪري
ڪو فرق پوڻ وارو نہ هو. گهڻن ئي پنهنجي آکھ
پڇاڙيءَ ۾ ni کي ڪڍي ne يا nee ڪري چڙهيو
Motwane. شايد ڪين سنڌي سڏائجڻ ۾ شرم ٿي آيو inferiority
complex يا تہ دٻ پئي ٿيو.

سندريءَ جي شادي هئي. نينڊ موڪلي هئائين،
سارو مهنو ڪوڙي تيل، بيسڻ ۽ هئڊ سان سڄي بدن
مالش ڪرائي هئائين. وهنجي سنان ڪري شاديءَ جو
پائي جو اڇي ويڏيءَ تي ويٺي تہ اصل چمڪي
ڪوبہ مٽيو نہ پيل هوس. ٻڌم تہ گهوٽس يعني اي،
اُتم ڏيتي ليتيءَ جي برخلاف آهي. ڪميونسٽ هو،
بہ ياد نہ اٿم تہ اُتم کي ڪو ڏيان سان ڏٺم،

سون هوشيار ڪيو (الائي مڙيئي ائين ٿيو اٿم). سچ ٻه
آهي ۽ نہ ٻہ آهي. سندريءَ کي لکڻ جي ڏات آهي.
اُن کي اُتم وٽان جي encouragement نہ ملي ها، ليک
ٻچلس نہ ها (نئين دنيا جو ساڌن هو) تہ پوءِ ڪيئن
انعام جي لائق ٿئي ها. اُتم هن کي اُتساهہ ڏنو، ساٿ
ڏنو، مدد ڪئي، ڇا اِهو گهٽ آهي؟

باقي هڪ ڳالهہ، هن کي غصو ڏاڍو آهي. غصو جڏهن
ديوناگري سنڌيءَ، سنڌي ٻوليءَ جي هستي لوڏي ۾ آڻي
وڌي، ضرور غصو ايندو. پر پاڻ کي ڪنٽرول ۾ رکڻ ضروري
آهي. مان تہ ڪيس ٢-٣ دفعا چئي چڪي آهيان تہ غصي
تي روڪيو. گيتا ۾ بہ لکيل آهي تہ ڪروڌ ۾ انسان
پڌي، هوش گيان وڃائي ڇڏيندو آهي. ياءُ اُتم غصو ڪرڻ
وڌي ڏئي تہ سون ٿي پوي.

سندريءَ کي بہ شايد (شايد ٿي چوان) پنهنجي پيڪي
فلميءَ لاءِ ٿورو گهڻو Superiority complex آهي جنهن ڪري
۾ شايد ٻنهي ۾ ٿوري غلطفهمي ٿي ٿي پوي ۽ پوءِ
ڳالهہ مان ڳالهوڙو ٿي پوي.

ان وچير مون بہ ميونسپالٽيءَ کي اپيل ڪئي هئي ۽
وريو ڪجھ بہ نہ. ٢ سال پورا ٿيڻ تي اچي پهريان هفتا
اسان مُلند ڪالونيءَ ۾ Action committee ٺاهي. رات جو
١٢ بجي تائين گهر گهر مان صحيون ورتيون (مائٽن کان)
ميونسپل ڪميشنر کي موڪليون، پر وريو ڪجھ بہ نہ.
سوچيم هاءِ ڪورٽ ۾ رِٽ درخواست وجهجي. مان وڪيل
نہ هئس. رام چينملاڻيءَ ناري گورسهاڻيءَ جو نالو ٻڌو
هوم. پهرين ويس ياءُ ناري گورسهاڻيءَ وٽ. اُن پورو جواب
نہ ڏنو. هر ڳالھ ۾ چڱائي آهي. شڪر هن نہ ڇپيو ته
تہ پيري چاڙهي قرهو ڪڍي ها جو پوءِ خبر پهچي ته
هو ديوناگريءَ وارن جو آهي.
ائين ئي ياءُ سان گڏ رام چينملاڻيءَ وٽ ويس، ڏيان
سان ٻڌائين. چيائين ڪيس فري ڪٽندس. اسان کي ٻا
ڇا کپندو هو. مان بہ Petitioner هئس.
هي سڀ چو لکيو اٿم ڇاڪاڻ تہ اُن وقت تائين مونکي
خبر نہ هئي تہ سنڌي ديوناگريءَ جي برخلاف ڪهاڻي
اديب، شاعر، ليکڪ، پرنسيپال وغيره ڪوششون ڪري چڪا
هئا ۽ جڏهن اُنهن کي خبر پيئي تہ مُلند ڪالونيءَ مان
ياءُ رام چينملاڻي ڪيس ٿو ڪٽي تہ پوءِ سڀ اُن جي
آفيس ۾ اچي جمع ٿيندا هئا. اُتي شري اي. جي، آئر
وري گڏيو. ڪيرت ٻاٻاڻي، پروفيسر ناگراڻي، شري ڏرمداس
ڪشتريا وغيره وغيره. ڇا تہ ڏماڪو ٿيندو هو. تڏهن اسان
سيني سان مان ٿورو لهہ وچڙ ۾ آيس. پر ايڏو گهرو نہ.
ڪيس ڪٽيوسين، ياءُ چينملاڻيءَ کي مُلند ڪالونيءَ ۾

Reception ڏنيسين. اسڪول مان ديوناگري موڪلائي ويئي، عربي سنڌي واپس آئي. پر هار ڪاڌل بمبئي ميونسپل ڪارپوريشن پدلو تہ ضرور ونندي. سنڌي اسڪول جي بيٽ آفيسر officer رکيائون پيڻ گانڌي جيڪا سنڌي نہ لکي ڇاڻي نہ پڙهي چالي. وڏيڪ ڇا ٿيو خبر نہ آهي جو ان ڪانپوءِ مان ملي ويس ڪراچي، پاڪستان پنهنجي ياءُ وٽ جتي ٦ رهي پيس. واپس آيس. شري اُتم سنڌو ڏارا اخبار هوندو هو. ڇيائين سنڌ جي سفر تي ڪجهہ لکي ڏي. آهي زور پرڻ تي لکيم، ’بنواسيءِ جي پاڪ ياترا....‘ ان ڪانپوءِ ڪڏهن ڪڏهن ليک گهرندو هو. mood هوندو هو تہ لکندس. هڪ ترجمو بہ ڪيو هوم، خليل جبران جو انگريزيءَ مان سنڌيءَ ۾ ’ماٿريءَ جون حورون‘ Nymphs of the valley. تمام سٺي بيحد اُچي ڪهاڻي آهي. هڪ بہ قسط ڇپيل تہ سنڌو ڏارا اخبار بہ بند ٿي ويئي. اُها اونهئين رهجي ويئي.

مولڪي لکڻ لاءِ منهنجو ياءُ پرتاب ٻڌائي پنهنجي پشپ ملڪن (BEST) لاءِ ليک ونندو هو. شري اُتم بہ لکڻ لاءِ چوندو هو. ائين ٿورو ويجهو آيس پر تڏهن بہ گهرو نہ.

وري سنڌوڏارا تي ڪنهن ڪيس ڪيو. شري اُتم چوي آهو ڪيس تون ڪڻ. هاءِ ڪورٽ مان stay order وٺي ڏي. جوومانس، هيترا بئريسٽر آهن، ناري گورسهاڻي هوشيار وڪيل آهي، ڊئريڪٽر بہ آهي، اُن کي چئو. پر سيني پنهنجو ملڪ ڪڍائي ڇڏيو ءِ وچ ۾ ڦاٿس مان. ڪيڏي نہ تڪليف ان ڪيس ۾ ٿي. stay order ملڻ ڪانپوءِ ڪورٽ ۾ اچي

ئي نہ. ڪم ٿي ويس. مان پيئي فون ڪريان، ليکر [illegible]
تہ اچي وڏيڪ Instruction ڏئي پر نہ. ان ڳالهہ ۾ خاص
Co-operation نہ ڏنائين. ڪم بہ سندس هو. في نہ ملي، [illegible]
۾ ڪم ڪيم، ان ڪري قدر نہ هو. بي ڏر گذاري [illegible]
اُن جا وارث رڪارڊ تي آندا. ٢-٣ سالن ڪانپوءِ [illegible]
وڪيلن (بي ڏر بہ) ڪيس ڇڏي ڦٽو ڪيو. غصو تہ ڏاڍو
ايندو هو. وقت تي وڃ، نيرڻ ڇڏي وڃ. اُتي Canteen
يا هوٽل ۾ ڪاءُ، بس جا ڀاڙا، پاڻ پنهنجي هڙان [illegible]
ڪري ڪيس هلايو، پر سهڪار نہ مليو.
سوچيندي آهيان جيڪي پاڻ کي ترقي پسند ٿا [illegible]
ڪميونسٽ، سي جڏهن پاڻ بلڊنگون ٿا نهرائين يا [illegible]
employ ٿا ڪن، تہ اُهي وهنواري ريت ٿا هلن يا ڪنهن [illegible]
نموني! ڇا اُهي پنهنجي مزورن کي وڏيڪ پگهار ۽ سهوليتون
ٿا ڏين ڪين رواجي بلڊرس وانگر. ياءُ ڪيرت ڀاڀائي [illegible]
آهي. ڇا مزورن کي وڏيڪ پگهار ۽ وڏيڪ سهوليتون [illegible]
هوندائين يا ڪنهن کي نوڪريءَ ۾ رکندا جيئن [illegible]
ڏارا ۾ تہ ڇا اُنهن کي وڏيڪ پگهار ڏيندا سلا [illegible]
ڏيندا ؟ ترقي پسند نالي ۾ آهن. هلندا اهينئي جئن [illegible]
ٿا هلن.
ڇاڪاڻ تہ مان ديوناگريءَ سنڌيءَ جي برخلاف آهيان،
ان ڪري عربي سنڌيءَ وارن سان لهہ وچڙ ۾ آهيان.
ياءُ اُتم آدرشي آهي، ليکڪ آهي، سٺو اديب آهي،
ٻين کي guide ڪندو آهي ۽ سيني کي همٿائيندو آهي.
ماڻهن کان ٻڌو اتم تہ چوندو آهي تہ سندريءَ [illegible]